

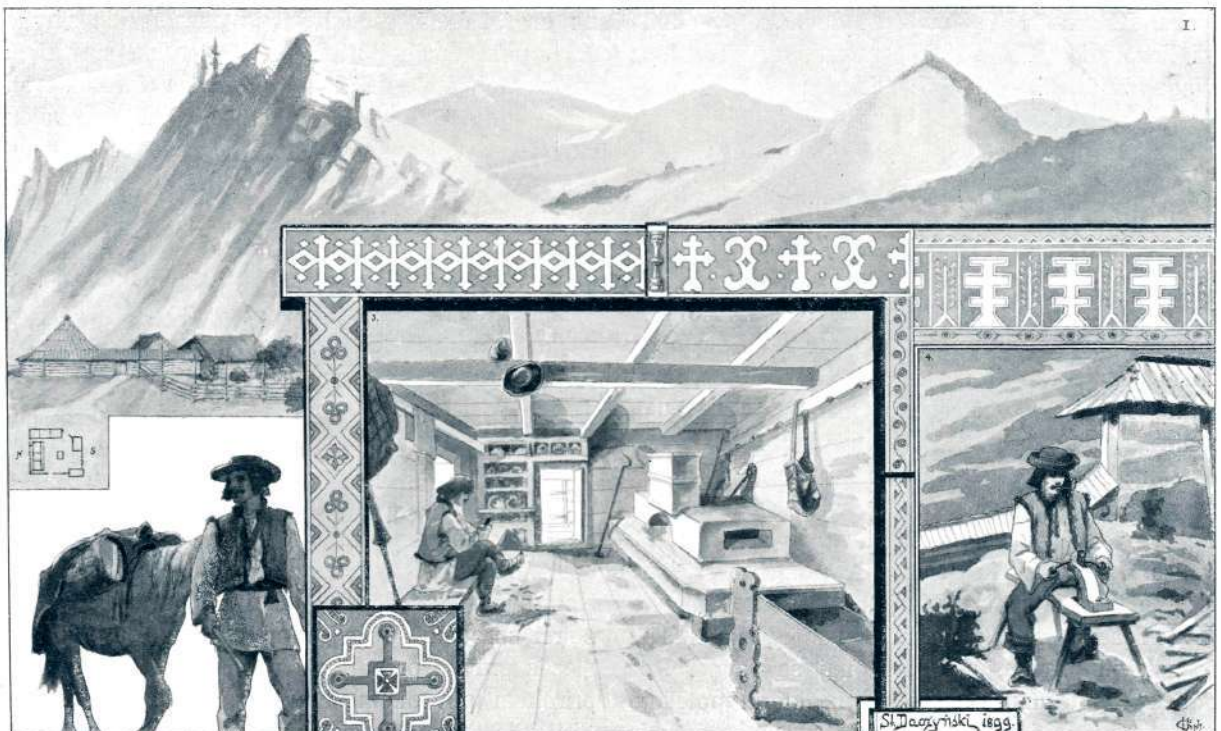
stihovima Gorskoga Vijenca, i A. Kačića prevladjuje red predmet-prirok, dotle u Brankovu ‚Putu‘, u Zeličevu ‚Žitiju‘, i u Kačićevoj prozi dolaze oba reda podjednako, u Miličevićevim pak i Ljubišinih pripovetkama prevladjuje red prirok-predmet“ i. t. d. Koliko truda za tako konstatiranje, ali koristi nima od tega nihče! Iz stavka je mogoče določiti besedam le obliko, ne pa stave, ker ima svoje korenine v obsežnejšem govornem organizmu, in sicer v samostojnem govornem odstavku ali, če hočete, v govoru.

In kako moremo to dokazati? Na isti način, kakor se dokazuje, da se določa oblika besedam le v stavku in ne zunaj njega, moremo tudi pokazati, da se dá določiti stava besed le v samostojnem govornem odstavku in ne zunaj njega, ker je celota besedne oblike stavek, celota besedne stave pa govorni odstavek. V potrjenje prve resnice zadostuje, da pokažemo na dokazovanje Jagičevo (l. c. str. 12), iz kterega prepíšemo sem le zaključek, ki se glasi: „Slovniško različna posebnost besed se glede na svojo veljavnost . . . ne dá razložiti zunaj stavka, temuč edino le iz posebnosti in bistva stavka.“ Dalje pravi, „da se vsaka označba, vsaka definicija ali distinkcija glede na pomen kake besedne oblike določa vedno v zvezi s celim stavkom ali najmanj s kakim delom stavka.“ In z isto gotovostjo kakor je izpričano to, moremo izpričati tudi resničnost naše trditve. Kdor zna opazovati obliko besed, bo znal opazovati tudi stavo besed, njih položaj v govornem

odstavku ter s tem odvisnost stavkov med seboj in njih organsko zvezo v samostojnem govornem odstavku, ker je šele ta popolna celota sama zase, imajoč vzroke besedne stave v sebi, in ne stavek, kakor se sedaj trdi v slovniškem znanstvu. Kakor se n. pr. besedi „očetom“ določi še-le iz stavka, kako obliko ima, kak pomen, i. t. d. in ne pove tega beseda sama, tako ne pove stavek sam, kedaj naj kako besedo postavim na začetek ali na konec ali kam drugam in kako naj jo povdarjam, temuč kaže to šele več stavkov skupaj, predstoječa situacija, ali kratko rečeno, tista celota, v kateri ima stavek svoj izvir. Ali mi kaže stavek sam, kedaj naj postavim na prvo ali zadnje mesto besedo ali povdar n. pr. v stavku: Prinesi vodo? Šele zveza z drugimi stavki pove, kedaj naj pravim: Prinesi vodo, kedaj: prinesi vodo, ali: vodo prinesi, ali prinesi vodo. En sam pogled v človeški govor nam že dosti očitno pokaže resničnost naših besed. Vzemimo en samostojni odstavek n. pr. iz Jan. Trdine, Bajke in povesti, I. str. 79., da se prepričamo o tem.

„Rajska ptica.

Bil je imeniten grof. Ta grof je šel v Gorjance na lov. Velika družba prijateljev in lovcev ga je spremljala. Grof ugleda medveda in skoči za njim. Medved šine v goščavo, grof za njim. Medveda izmanjka in grof vidi, da se nahaja v neznanem kraju, po katerem še nikoli ni hodil“ itd.

LESNI DOMAČI OBRT HUCULOV V GALICIJI